

IV. DİN ŞÛRASI

TEBLİĞ VE MÜZAKERELERİ
12 - 16 Ekim 2009 Ankara

ANKARA - 2009

TOPLUMUN BİLGİ KAYNAĞI OLARAK VAAZ

Vehbi AKŞİT*

Vaaz, ma'bed içinde hitabetin bir çeşidi olup, câmilerde veya toplu ibadet edilen yerlerde, yetkili din adamları tarafından ibadet öncesi veya sonrasında yapılan dini konuşmalardır. Bu vasfıyla vaaz, bir din telkin vasıtasıdır, hitabet tekniği içinde cemaate öğüt vermektir.⁶¹⁷

Vaaz, toplumu dini bilgi açısından aydınlatmaya, toplumu bilgi sahibi kılmak için yapılan bir hitâbetir.

Dinimizde vaizlik, Peygamberimizle başlamış; sahabe ve daha sonraki nesiller tarafından, aralıksız olarak günümüze kadar devam ettirilmiştir. Vaaz, Peygamberimizin hiçbir zaman terk etmediği bir irşad metodudur.⁶¹⁸

Dinleyenlere öğüt ve bilgi vermek veya bazı konularda cemaati uyarmak amacıyla yapılan dini içerikli konuşmalara vaaz, vaaz eden kişiye "vaiz" denilir. İbadethanelerde bu tür konuşmalar için kürsüler yapılmıştır. Eskiden cemaatin da katılımı söz konusu iken daha sonra cemaat tamamen pasif, dinleyici konumda kalmıştır. Buna, yapılan vaaz konularının cemaatin istek ve beklentilerine uygun olarak seçilmemesi gibi nedenler de eklenince toplumsal açıdan büyük bir fonksiyon görmesi söz konusu olan vaazlardan beklenen faydanın çok düşük

---

* Kocaeli Müftülüğü Merkez Vaizi - www.vehbiaksit.net

617 İsmail Lütfi Çakan, Dinî Hitâbet, Çeşitleri-İlkeleri, Örnekleri, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.59.

618 Çetin, Abdurrahman, Hitabet ve İrşad, Bursa,1998, Aksa Yay. s. 244

düzeyle kaldığı söylenebilir. Son yıllarda kitle iletişim araçlarının kullanılmasıyla vaazlar mabetlerin dışına taşmıştır.⁶¹⁹

Yapılan vaazlardan amaç, insanlar ,dinî yönden aydınlatmak onlar yanlışsız yapabilmelerini sağlayacak ibadetlerini eksiksiz ve , şekilde bilgilendirmektir. İnsanları iyiliğe çağırıkötülüklerden ,p sakındırmak dinî bir görev olduğundan⁶²⁰ Müslümanlıkta vaazın önemi büyüktür. Kur'an'da, "*Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle davet et.*"⁶²¹ Buyrulmak suretiyle yapılan vaazlarda uyulması istenilen metod ortaya konmuştur.⁶²²

Günümüzde, hayatın akışı içinde, evinin rızkını temin etmek için çaba gösteren bir Müslüman, Cuma namazı kılmak için camilere gitmekte, ezan vaktine kadar, kürsüde yapılan vaazı dinlemektedir. Vaizin konuştuğu her ayet-i kerime, izah ettiği her hadis-i şerif, İslam tarihinden anlattığı her hadise, günümüz insanına verdiği her mesaj dinleyenleri etkilemektedir.

Vaazı dinleyen kişi, vaazda anlatılarla kendisinin yaptıkları arasında bir bağ kurmaya çalışmakta, sonra ayet-i kerimede ifade edildiği gibi, namazı kılıp dağılarak Allah'ın fazlından rızkını aramaya devam etmektedir.⁶²³

Caminin manevi havasını teneffüs eden, dini bilgilerle kendini yenileyen kişi, vaazda anlatılan bilgilerle, toplum hayatında yaşanan gerçeklere bakmakta, bazen dinlediği bir ayeti kerimenin meali veya hadisi şerifin meali, yaşadığı hayatı tamamen değiştirmeye sebep olmaktadır.

Bir sohbet yapılırken, dini bir konu geçtiğinde, orada bulunanların anlattıklarına göre, aykırı bir durum olması halinde, dinlemiş olduğu vaazdan etkilenen kişi, duruma müdahale edebilmekte ve dinlediği vaazı o kişilere de aktarmaya çalışmaktadır.

1. BİLGİ KAYNAĞI OLARAK SUNUM VAAZ

Bu tebliğimizde, özellikle vaizlerimizin yapmış oldukları vaazlarda sözlü iletişimin yanında görsel iletişimi de sağlayacak olan slayt-

619 Kirman, Mehmet Ali, Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, İstanbul, 2004, Rağbet Yay. s. 243

620 Nahl, 16/125

621 Ali-İmrân, 3/104

622 Karaman, Fikret vd. Dini Kavramlar Sözlüğü, Ankara, 2006, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. s. 674

623 Cuma Suresi, 62/10 (Namazı eda edince, yeryüzüne dağılın, Allah'ın fazlından rızık arayın, Allah'ı çok zikredin ki, felah bulasınız)

lar halinde, projeksiyon cihazıyla caminin uygun bir yerine gösterilebilecek şekilde hazırlanan vaazı cemaate aktarmanın önemini izah etmeye çalışacağım.

Toplumda her an insanlarla iletişim içindeyiz. Konuşurken, yazarken, bakarken velhasıl her zaman bir iletişimle, bir sunumla karşı karşıyayız.

Lokantayı seçerken bile garsonların servisine dikkat ederiz. Garsonun dış görünüşü, işteki ustalığı, müşteriye karşı tavrı o lokantayı seçmemizde birinci derecede etkilidir. Yemekler çok güzel ve kaliteli olabilir; ancak onu sunan bunu gerektiği gibi sunmuyorsa yani kendisi bal; yüzü sirke satıyorsa, yemekler ne kadar kaliteli olsa da asla bir daha orayı tercih etmeyiz.

Aynı şekilde, hitabeti güzel, konuştuğu anlaşılın, konusuna hâkim, dinlediğinde bilgisine bilgi katan vaazlar dinleyen cemaat, konuları en iyi şekilde anlatmaya çalışan vaizlerin vaaz ettiği camileri tercih etmekte, böylece bilgisine bilgi katmakta, İslami bilgilerini daima güncellemiş olmaktadır.

2. VAAZIN ETKİLİ OLABİLMESİ İÇİN SUNUM VAAZ YAPMANIN ÖNEMİ

Teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği günümüzde, artık klasik vaaz usulleriyle değil bilim-teknikğin sunduğu imkânları da kullanarak mesajımızı hedef kitleye ulaştırmanın daha kolay olacağı bir döneme girmiş bulunuyoruz.

81 ilimizde her hafta Cuma günleri, o ilin veya ilçenin müftüsü, vaizi, ilde müftü yardımcıları, müdürleri, vaizleri birden fazla camide, çoğu merkezi vaaz sistemi olan camilerde halkımıza hitap etmektedir. Bu hitap genellikle sözlü olmaktadır. Vaaz eden kişi konuşmakta, camiye gelenler itiraz etmeden dinlemektedirler.

Klasik vaaz anlayışında, vaiz kürsüye çıkıp, hamdele, salvele ve besmeleden sonra konu ile ilgili ayeti-i kerime ve hadisi şerifleri sunduktan sonra konuya girip, giriş, gelişme, sonuç ve dua cümleleri ile vaazını bitiriyor.

Artık günümüzde müftülerimiz ve vaizlerimiz de teknolojiyi, bilgisayar, interneti çok iyi kullanmaya başladı. Bilgisayarında yüzlerce vaaz metni, sohbet, hutbe metni bulunmaktadır. Ayrıca vaaz ağırlıklı internet sitelerinden takip edebilme imkânı var. Bundan dolayı, son zamanlarda merkezi camilerde, bu işten anlayan vaizlerimiz kürsülere artıp dizüstü bilgisayarları ile çıkmakta, vaazlarını bilgisar-

larla yapmaya çalışmaktadır. Bu durum özellikle Avrupa'da görev yapan din görevlilerinde daha yaygındır. Çünkü Avrupa'da görev yapan her caminin görevlisi her Cuma vaaz etmek, cemaati bilgilendirmek, İslami bilgileri farklı bir tarzda gurbetteki vatandaşlarımıza aktarmaktadır.

İşte 81 ildeki müftülerimiz, vaizlerimiz konuşuyor bir haber değeri taşıyor. Ancak sunum vaaz yapan, slayt eşliğinde vaazını cemaate anlatan bir vaizin yapmış olduğu bu vaaz niye haber değeri taşıyor?

Basından takip ettiğimiz kadarıyla, bazı müftülüklerimizin mesela bir müftünün, vaizin vaazını yansıtma cihazıyla, cemaate sunması, anlatması haber oluyor.

Bu durumu haber konusu yapan unsur nedir? Hangi kesim sunum vaaza ilgi duyuyor?

Bu sunum vaazlara cemaatin her kesiminden ilgi ve alaka gösterilmektedir.

Camide yapılan her güzel yenilik, cemaati heyecanlandırıyor. Bu şekilde vaaz yapılan camilerde, cemaat camiye daha erken gelmeye, yapılan vaazı dinlemeye gayret gösteriyor.

Bu yolla hem yapılan vaazlar cemaatin daha çok ilgisini ve dikkatini çekiyor. Sunum vaaz yapılan camilerde cemaat camiye daha erken gelmeye başlıyor.

Öncelikle cemaatimiz böyle bir uygulamayı benimsediğini, basının da buna destek olduğunu görüyoruz.

3. SUNUM VAAZLARIN ÖNEMİ

Ben Kocaeli Müftülüğünde Merkez Vaizi olarak çalışıyorum. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın vaaz ve hutbe programına uygun bir şekilde yer alan www.vaazsitesi.com sitesinde bunu uygulamaya çalışıyorum.

Sitemizde, Başkanlığımızın hazırlamış olduğu formatta, Kategoriler, onun altında alt kategoriler ve o alt kategorilerin de alt başlıkları hazırlanmış, bu tabloya göre hazırlanmış olan vaaz metinleri siteye konmuştur.

Asıl konumuz olan sunum vaazlara gelince, Sunum Vaazlar isminde bir bölüm açılmış ve sitemize konmuştur.

En çok ilgiyi çeken bölüm de burasıdır. Birçok vaizin, müftünün, özellikle yurt dışında vaaz etmek durumunda olan din görevlilerinin uğrak yeri olan www.vaazsitesi.com da yer alan bu sunum vaazlar, özellikle yurt içinde ve yurt dışında görev yapan, bu konulara ilgi ve alakası olan din görevlilerimiz tarafından sitemizden indirilip, Cuma vaazlarında kullanılmaktadır.

Sitemizde yer alan sunum vaazların bir kısmı şahsıma ait, ancak büyük bir kısmı da sitemize gönderilen sunum vaazlarından ibarettir.

Teknolojiyi en iyi şekilde kullanan din görevlileri, artık klasik vaaz anlayışının yanında, zaman zaman sunum vaaz adını verdiğimiz tarzda vaaz etmeye çalışmakta, hem göze hem de kulağa hitap etmeye çalışmaktadır.

Arzu edilen, bu tarz vaaz eden vaizlerin sayısının artmasıdır.

4. SONUÇ VE TEKLİFLER:

Sunum vaazlar konusu, hem sözel hem de görsel açıdan çok büyük faydalar sağlayacaktır. Konu ile ilgili olarak yapılması gereken hususları maddeler halinde sıralamak gerekirse, bu konuda il ve ilçe müftülerimizin bu konuya eğilmeleri, özellikle merkezi camilerde uygulamaya geçilmesi için, yetişmiş elemana ihtiyaç vardır.

1. Bilgisayar kullanmasını bilen vaizlerimizin, müftülerimizin sayısının artması için bu konuda başkanlığımızın gayretleri ile kurslar açılmalıdır. Her ilden bu konuda meraklı, yeniliklere açık, bilgisayar okuryazarlığı bulunan ilçe müftüsü veya vaizlerimizin bir kurstan geçirilmesi faydalı olacaktır.

2. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan Kürsü'den Öğütler isimli 52 vaazdan oluşan vaaz metni uzman kişiler tarafından sunum haline getirilmeli ve Başkanlık internet sitesinde yayınlanmalıdır. Ayrıca 52 vaaz türü Kürsü'den Öğütler isimli çalışma, daha önce yayınlanan Vaaz Projesi kapsamında hazırlanan vaazlar, vaaz haline getirilerek yayınlanmalıdır.

3. Diyanet İşleri Başkanlığı internet sitesinde, bir vaaz bölümü, metin, sunum olarak vaizlerin hizmetine açılmalı, bu konuda var olan çalışmalara, yetkili kişiler tarafından incelenip, siteye konmalıdır.

4. Halkın teveccühünün olduğu bir konuda özellikle bu işe başlamamış illerimize öncülük etmek için, konuyu uzmanı kişiler bu illere gönderilerek, konunun önemi anlatılmalı ve örnek uygulamalar yapılmalıdır.

Sunum vaazların hazırlanıp, cemaate arz edilmesinin çok önemli bir konu olduğunu vurguluyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

5. KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerim

www.vaazsitesi.com

Çakan, İsmail Lütfi, Dînî Hitâbet, Çeşitleri-İlkeleri, Örnekleri, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000

Çetin, Abdurrahman, Hitabet ve İrşad, Bursa, 1998, Akça Yayınları

Doğan, D. Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük (2. Basım) İstanbul, 2005, Pınar Yay.

Kırman, Mehmet Ali, Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü, İstanbul, 2004, Rağbet Yay.

Dini Kavramlar Sözlüğü, Ankara, 2006, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.